

Mavzu: Asos va qo'shimchalar imlosi

Aa Quvnoq masxaraboz
hammani kuldiradi.

masxaraboz

Masxarabozlar qadimdan odamlarga quvonch ulashib kelgan san'at ustalaridir. Tarixdagi ilk masxarabozlar fir'avnlr saroyida xizmat qilgan. Ularning vazifasi faqat kuldirish emas, balki boshqalar gapirishga qo'rqadigan haqiqatlarni hukmdorga hazil aralash yetkazish bo'lgan. Amir Temur va temuriylar saroyida masxarabozlik juda mashhur bo'lib, maxsus niqoblar va xalq og'zaki dramalari orqali to'ylarda, sayillarda tomoshalar ko'rsatilgan. XIX asr boshlarida yashagan londonlik aktyor Jozef Grimaldi zamonaviy masxaraboz obrazini yaratgan.

-bon, -boz qo'shimchalari ba'zan **-von, -voz** aytilsa ham, hamma vaqt **-bon, -boz** yoziladi.

Masalan: darvozabon, masxaraboz.

1-mashq. Nuqtalar o'rniga qo'shimchalardan mosini qo'yib, gaplarni ko'chiring.

1. Kechagi qiziqarli o'yinda yosh darvoza... (**-von, -bon, -boz, -voz**) eng yaxshi o'yinchi deb topildi.
2. Maydonda chaqqon harakat qilgan dor... (**-bon, -von, -boz, -voz**)ning chiqishi barchaga birdek manzur bo'ldi.
3. Sport maktabimizda mahoratli qilich... (**-bon, -von, -boz, -voz**)lar tayyorlaydigan maxsus to'garak faoliyat yuritadi.⁵
4. Bolalar quvnoq masxara... (**-bon, -von, -boz, -voz**) bilan rasmga tushish uchun navbatga turishdi.⁴

A unlisi bilan tugagan fe'llarga **-v, -q, -qi** qo'shimchalari qo'shilganda **a** unlisi **o** aytiladi va shunday yoziladi.

Masalan: *sina* – *sinov*, *bo'ya* – *bo'yoq*, *sayra* – *sayroqi*.

I unlisi bilan tugagan ko'pgina fe'llarga **-v, -q** qo'shimchalari qo'shilganda, bu unli **u** aytiladi va shunday yoziladi.

Masalan: *o'qi* – *o'quv*, *sovi* – *sovuq*.

K, q undoshi bilan tugagan ko'p bo'g'inli so'zlarga egalik qo'shimchalari qo'shilganda **k** undoshi **g** undoshiga, **q** undoshi **g'** undoshiga aylanadi va shunday yoziladi.

Masalan: *eshik* – *eshiging*, *buloq* – *bulog'i*.

2-mashq. Nuqtalar o'rnini namuna asosida to'ldiring. Imlo qoidalariga amal qilgan holda gaplarni ko'chiring.

Namuna: *Bugun mahallamizda saylov jarayoni bo'lib o'tdi.*

1. Bugun mahallamizda ... (*sayla + v*) jarayoni bo'lib o'tdi.
2. Har bir darsda faol qatnashgan ... (*o'qi + vchi*) rag'batlantirildi.
3. Iqtidorli o'quvchilar ... (*tanla + v*)ida faxrli birinchi o'rinni qo'lga kiritdim.
4. Ustozimizning bizga bildirgan ezgu ... (*tilak + i*) doim yo'ldosh bo'lsin.
5. Ona Vatanimizni butun ... (*yurak + im*) bilan sevaman.

3-mashq. Berilgan so'zlarga egalik qo'shimchasini qo'shib, so'zlarning to'g'ri shaklini hosil qiling.

Namuna: *quloq + (-ing)* – *qulog'ing*.

qarmoq

beshtk

yutuq

yoshlik

o'rtoq

bilak

Parvo, obro‘, mavqe, avzo so‘zlariga I, II shaxs egalik qo‘shimchalari qo‘shilganda bir **y** tovushi qo‘shib aytiladi va shunday yoziladi.

Masalan: parvo – parvoyim.

III shaxs egalik qo‘shimchasi **parvo, avzo, obro‘, mavqe** so‘zlariga **-yi** shaklida, **mavzu** so‘ziga esa **-si** shaklida qo‘shiladi.

Masalan: mavzusi, avzoyi.

4-mashq. So‘zlarni namuna asosida egalik qo‘shimchalari bilan turlab yozing.

Namuna:

	Birlik	Ko‘plik
I shaxs	obro‘yim	obro‘yimiz
II shaxs	obro‘ying	obro‘yingiz
III shaxs	obro‘yi	obro‘yi

parvo, mavqe, avzo

5-mashq. **Tuyg‘u** va **mavzu** so‘zlariga egalik qo‘shimchalari qo‘shib, yozing.

6-mashq. Nuqtalar o‘rniga mos harf qo‘yib, matnni ko‘chiring.

Buxoro o‘zining sharqona go‘zallii...i bilan mehmonlarni rom etadi.⁴ Eski va yangi qismlardan iborat bu shaharning qadimiy me‘morchili...i, moviy gumbazlari va ulug‘vor minoralari uning asosiy beza...idir. Eski shahar ko‘chalarida sayr qilar ekansiz,

dorbozlarning chiqishlari shaharga o‘zga-cha fayz bag‘ishlaydi. Asrlar sadosini saqlagan tarixiy obidalar ko‘hna shaharga o‘zgacha ruh bag‘ishlab turganini his etasiz.

